

Яворський Р.І.

*докторант кафедри адміністративного та інформаційного права
Національний університет «Львівська політехніка»;
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного
та фінансового права юридичного факультету
Львівський національний університет імені Івана Франка*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ, ЩО НАДАЮТЬ ХАРАКТЕРНІ ТА СУПУТНІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІ ПОСЛУГИ (ГОТЕЛІ, ГІДИ, МУЗЕЇ, ТРАНСПОРТНІ КОМПАНІЇ)

Вступ. Адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, є важливою складовою забезпечення якості, безпеки та конкурентоспроможності туристичної галузі. Такі суб'єкти включають готелі, гідів, музеї та транспортні компанії, які відіграють ключову роль у задоволенні потреб туристів. Ефективне регулювання цих суб'єктів вимагає комплексного підходу, що враховує різні аспекти їх діяльності, включаючи ліцензування, сертифікацію, контроль за дотриманням стандартів якості та безпеки, а також захист прав споживачів [1, с. 1653].

Перш за все, регулювання діяльності готелів передбачає встановлення чітких вимог до рівня обслуговування, санітарно-гігієнічних умов, безпеки та комфортності проживання. Законодавчі акти, що регламентують роботу готельних закладів, містять вимоги щодо отримання ліцензій, сертифікації, а також регулярних перевірок відповідними органами контролю [2, с. 469]. Важливо також забезпечити дотримання міжнародних стандартів, що сприятиме інтеграції вітчизняної готельної індустрії до світової туристичної спільноти.

Сьогодні, діяльність гідів потребує ретельного регулювання, оскільки від їхньої професійності та компетентності залежить якість туристичних послуг. Для цього необхідно

встановити вимоги до освітнього рівня, професійної підготовки та атестації гідів. Законодавче регулювання має передбачати обов'язкову сертифікацію гідів, що підтверджує їхню кваліфікацію та знання у сфері туризму, культури та історії [3, с. 42]. Крім того, важливо забезпечити постійне підвищення кваліфікації гідів шляхом організації спеціалізованих тренінгів та курсів.

Музеї, як важливі об'єкти культурної спадщини, потребують особливого адміністративно-правового регулювання. Законодавство має забезпечувати охорону та збереження музейних експонатів, а також регламентувати діяльність музеїв з погляду організації екскурсій, проведення виставок та надання освітніх послуг [3, с. 57]. Важливим аспектом є забезпечення доступності музейних послуг для широкого кола відвідувачів, включаючи людей з обмеженими можливостями.

Транспортні компанії, що надають послуги перевезення туристів, мають відповідати вимогам безпеки, комфорту та надійності. Законодавче регулювання діяльності таких компаній включає ліцензування транспортних засобів, сертифікацію водіїв та проведення регулярних технічних оглядів [4, с. 327]. Крім того, важливо забезпечити дотримання норм екологічної безпеки, що передбачає використання транспортних засобів з низьким рівнем викидів шкідливих речовин.

В контексті адміністративно-правового регулювання суб'єктів, що надають туристично-рекреаційні послуги, важливо враховувати питання захисту прав споживачів. Законодавство має передбачати механізми розгляду скарг та вирішення спорів між туристами та постачальниками послуг, а також встановлення чітких стандартів якості послуг, що надаються. Важливим є питання страхування туристів, що забезпечує захист їхніх інтересів у разі непередбачених обставин.

Тому, адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, є комплексним та багатограним процесом, що охоплює різні аспекти їх діяльності. Ефективне регулювання сприяє підвищенню якості туристичних послуг, захисту прав споживачів та розвитку туристичної галузі в цілому.

Огляд останніх досліджень. Останні дослідження в галузі адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційних послуг, які надаються різними суб'єктами, свідчать про важливість системного підходу до регулювання цього сектору. Бейдик О., Буркальцева Д., Дилевський М., Калиновський М., Лікарчук Н., Пасека С., Прада Ф., Філіп'як Б. відзначають, що одним із ключових аспектів є необхідність створення чіткої правової бази, яка б враховувала специфіку кожного виду послуг, включаючи готелі, гідів, музеї та транспортні компанії.

Домінго А., Гонсалес М., Мацола В., Сантос-Лакуева Р., Тодьєрішко Е., Чичкалюк Т., Чумакова О., Шриффт Х. зауважують, що у деяких країнах спостерігається тенденція до уніфікації правових норм для туристичного сектору з метою спрощення діяльності суб'єктів господарювання та забезпечення їхньої правової стабільності. Наприклад, розробка єдиного кодексу або законодавчого акту, що регулює взаємовідносини між туристами й надавачами послуг, може сприяти зменшенню адміністративних бар'єрів та покращенню якості обслуговування.

З іншого боку, деякі дослідження вказують на необхідність індивідуального підходу до регулювання різних сегментів туристичної галузі. Наприклад, в контексті музеїв та історичних пам'яток можуть виникати особливі аспекти, пов'язані з консервацією культурної спадщини та збереженням історичної цінності, які потребують спеціального регулювання.

Б'янкі Р., Домбровська С., Моїсеєва Н., Омельченко Г., Пилипенко С., Помаза-Пономаренко А., Рибальченко Н., Саркісян Г., Стефенсон М., Ханнам К. свідчать про постійну еволюцію підходів до адміністративно-правового регулювання суб'єктів, які надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги. Особлива увага при цьому приділяється забезпеченню правової стабільності, захисту прав споживачів та збалансуванню інтересів між бізнесом та загальним благом суспільства.

Мета статті проаналізувати адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, такі як готелі, гідів, музеї та транспортні компанії.

Виклад основних положень Адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, є важливим аспектом розвитку туристичної галузі й подібне регулювання охоплює широкий спектр правових норм і адміністративних процедур, спрямованих на забезпечення якісного та безпечного надання послуг туристам. Зокрема, регуляторні механізми включають ліцензування та сертифікацію готелів, екскурсоводів, музеїв та транспортних компаній, що гарантує відповідність встановленим стандартам [5, с. 1497]. Ефективне адміністративно-правове регулювання сприяє запобіганню недобросовісній конкуренції та захисту прав споживачів у сфері туризму.

Однією з ключових задач адміністративно-правового регулювання є забезпечення балансу між інтересами суб'єктів господарю-

вання та інтересами споживачів. Для досягнення цієї мети необхідно впроваджувати прозорі та зрозумілі правила гри, які б сприяли розвитку туристичної інфраструктури та водночас забезпечували високий рівень обслуговування [6, с. 301]. Законодавча база, що регулює діяльність готелів, гідів, музеїв та транспортних компаній, повинна відповідати сучасним вимогам та тенденціям розвитку туристичної індустрії.

Правове регулювання діяльності суб'єктів туристичної індустрії, таких як готелі, гіді, музеї та транспортні компанії, є важливим аспектом для забезпечення якості обслуговування та захисту прав споживачів [7, с. 42]. Встановлення чітких стандартів та норм допомагає гарантувати, що туристичні послуги відповідають вимогам безпеки, комфорту та професіоналізму. Принципи правового регулювання – це фундаментальні положення та основні ідеї, які визначають характер, зміст і спрямованість правового регулювання суспільних відносин у державі [8], а саме:

- всі суб'єкти туристичної індустрії повинні діяти відповідно до національних та міжнародних законів й нормативних актів, які регулюють їхню діяльність;
- інформація про послуги, тарифи, умови обслуговування та інші аспекти діяльності має бути доступною для споживачів;
- забезпечення прав споживачів на отримання якісних послуг, безпеку та компенсацію у разі надання неякісних послуг;
- державні органи повинні здійснювати контроль за діяльністю суб'єктів туристичної індустрії, забезпечуючи дотримання законодавства;
- впровадження системи сертифікації та ліцензування для суб'єктів туристичної індустрії для підтвердження їх відповідності встановленим стандартам [8; 9, с. 1235].

Механізми правового регулювання – це сукупність засобів, методів та інструментів, за допомогою яких держава здійснює вплив на суспільні відносини, з метою їх упорядкування, захисту та розвитку. Вони включають

правотворчість, правозастосування, контроль за виконанням правових норм та забезпечення правопорядку [10, с. 230]. Ефективність механізмів правового регулювання залежить від якості нормативно-правової бази, рівня правосвідомості громадян та діяльності правозастосовчих органів:

– прийняття та впровадження законодавчих актів, що регулюють діяльність готелів, гідів, музеїв та транспортних компаній. Наприклад, закони про туризм, транспорт, культуру;

– система ліцензування для гідів, транспортних компаній та сертифікації для готелів і музеїв, яка підтверджує їхню здатність надавати послуги на високому рівні;

– встановлення національних стандартів для різних видів туристичних послуг, включаючи стандарти безпеки, якості обслуговування, технічного стану об'єктів;

– регулювання відносин між суб'єктами туристичної індустрії та споживачами через договори, які містять права та обов'язки сторін, відповідальність за порушення умов договору;

– державні органи здійснюють контроль за дотриманням законодавства, проведенням перевірок, аудитів та моніторингу діяльності суб'єктів туристичної індустрії;

– встановлення відповідальності за порушення законодавства та стандартів, включаючи штрафи, призупинення або відкликання ліцензій;

– механізми звернення споживачів до державних органів, судових інстанцій або організацій із захисту прав споживачів у разі порушення їхніх прав [10; 11, с. 1611–1623].

Регламентация діяльності готелів є важливим аспектом забезпечення якості надання послуг та конкурентоспроможності на міжнародному ринку. В Україні діяльність готелів регулюється рядом нормативних актів, таких як: Закон України «Про туризм» [12], Державні стандарти України (ДСТУ) [13], санітарні правила і норми (СанПіН) [14], а також правила пожежної безпеки. Закон

«Про туризм» визначає загальні вимоги до туристичної діяльності, включаючи готельні послуги, тоді як ДСТУ встановлюють класифікацію готелів за категоріями (зірковість) і вимоги до матеріально-технічного забезпечення, а СанПіН регулюють санітарний стан приміщень, умови праці персоналу, якість водопостачання та вентиляції.

У країнах ЄС регламентація готельної діяльності здійснюється як на національному, так і на загальноєвропейському рівні. Європейські стандарти (EN), такі як EN ISO 18513:2003, визначають вимоги до надання послуг туристичного проживання [15, с. 341]. Регламент (ЄС) 2016/679 (GDPR) захищає персональні дані гостей готелів, а національні закони та нормативні акти кожної країни-члена ЄС встановлюють детальні вимоги до матеріально-технічного забезпечення, санітарних умов та безпеки. Наприклад, у Німеччині діє ряд правил, як-от Gesetz zur Ordnung des Handwerks (Handwerksordnung) [15, с. 344].

Виконання нормативних актів забезпечує високий рівень якості надання готельних послуг. В Україні впровадження ДСТУ та дотримання СанПіН дозволяють забезпечити відповідність готелів міжнародним стандартам, а у країнах ЄС стандарти EN і національні закони сприяють уніфікації вимог та підвищенню якості обслуговування. У разі порушення встановлених норм і правил готелі в Україні будуть притягнуті до адміністративної та цивільно-правової відповідальності. Адміністративна відповідальність включає штрафи, тимчасове зупинення діяльності, а цивільно-правова відповідальність передбачає відшкодування шкоди, заподіяної гостям [16, с. 1008]. У країнах ЄС відповідальність за порушення норм також передбачає адміністративні санкції відповідно до національного законодавства, такі як штрафи та закриття підприємств, а також цивільно-правова відповідальність відповідно до Директиви (ЄС) 2015/2302 про пакетні туристичні послуги та права споживачів [15, с. 473].

Варто зауважити, що ефективне правове регулювання сприяє підвищенню конкурентоспроможності готельних послуг на міжнародному ринку. Виконання міжнародних стандартів та національних нормативних актів забезпечує високу якість обслуговування, що є ключовим чинником у залученні туристів. В Україні впровадження нових стандартів та приведення їх у відповідність до міжнародних вимог (наприклад, стандартизація класифікації готелів) сприяє зростанню конкурентоспроможності українських готелів. У Німеччині суворе дотримання стандартів EN та національних законів забезпечує високий рівень обслуговування та безпеки, що робить німецькі готелі привабливими для міжнародних туристів [15, с. 509].

Адміністративно-правове регулювання діяльності гідів та екскурсів є важливим елементом забезпечення якості туристично-рекреаційних послуг. Діяльність гідів значною мірою впливає на задоволення туристів, їхнє бажання повернутися та рекомендації щодо подорожей іншим особам. В Україні діяльність гідів та екскурсів регулюється рядом нормативних актів, включаючи: Закон України «Про туризм» [12], національні стандарти та положення Міністерства культури України [16]. Закон «Про туризм» регулює загальні аспекти туристичної діяльності, а національні стандарти визначають кваліфікаційні вимоги до гідів, включаючи необхідний рівень освіти та спеціалізовану підготовку. Атестація гідів проводиться Міністерством культури України, яке перевіряє їхні знання та навички, зокрема теоретичні знання, практичні навички та здатність ефективно комунікувати з туристами [17]. Після успішної атестації гіді отримують сертифікат, що підтверджує їхню кваліфікацію.

У країнах ЄС вимоги до підготовки, атестації та сертифікації гідів можуть варіюватися, але загалом вони включають стандарти Європейської кваліфікаційної рамки (EQF) [18], що гармонізують вимоги між різними

країнами. Національні органи з туризму та культури відповідають за акредитацію програм підготовки гідів та проведення атестації. Європейська федерація асоціацій туристичних гідів (FEG) [19] координує діяльність між національними асоціаціями, сприяючи обміну найкращими практиками та підвищенню стандартів професії. В Україні відповідальність за надання неякісних послуг гідями включає адміністративну та цивільно-правову відповідальність. Адміністративна відповідальність включає штрафи та інші санкції, тоді як цивільно-правова відповідальність передбачає можливість туристів вимагати відшкодування збитків через надання неякісних послуг. У країнах ЄС відповідальність за надання неякісних послуг також включає адміністративні санкції, такі як штрафи та відкликання ліцензії, а також цивільно-правові заходи, де туристи можуть звертатися до суду за відшкодуванням збитків [20].

Варто зауважити, що професійні асоціації відіграють важливу роль у регулюванні діяльності гідів та забезпеченні їхнього професійного розвитку. Вони встановлюють професійні стандарти та етичні норми, проводять або сприяють проведенню атестації та сертифікації гідів, організують тренінги, семінари та курси підвищення кваліфікації, що забезпечує постійний професійний розвиток [21]. Крім того, асоціації представляють інтереси гідів перед державними органами та іншими організаціями, захищаючи їхні права та сприяючи поліпшенню умов праці.

Музеї є важливими об'єктами туристичної інфраструктури, оскільки вони сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини, освітній діяльності, а також економічному розвитку регіонів й підлягають специфічним правовим вимогам та регламентам, які регулюють їхню діяльність. Збереження культурної спадщини в Україні регулюється Законом України «Про охорону культурної спадщини» [22], який визначає правові основи збереження та використання куль-

турних цінностей. Музеї зобов'язані дотримуватися встановлених стандартів і методик для збереження експонатів, здійснювати регулярні інвентаризації та реставраційні роботи. У країнах ЄС питання збереження культурної спадщини регулюється директивами та регламентами Європейського Союзу, зокрема, Директивою 2014/60/ЄС про повернення культурних цінностей, що незаконно покинули територію держави-члена ЄС. Також важливим документом є Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Мальтійська конвенція) [23].

Організація виставок та проведення екскурсій вимагає дотримання авторських прав, прав на інтелектуальну власність та безпеки відвідувачів. В Україні це регулюється Законом «Про авторське право і суміжні права» [24]. Музеї повинні укладати угоди з авторами творів, забезпечувати їх збереження та правильне використання. У країнах ЄС авторські права регулюються Директивою 2001/29/ЄС про гармонізацію деяких аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві й це забезпечує захист прав авторів при організації виставок та публічних показів творів мистецтва [15, с. 514]. В Україні державний контроль за діяльністю музеїв здійснюється Міністерством культури та інформаційної політики України й воно проводить перевірки, надає методичну допомогу та контролює дотримання законодавства у сфері охорони культурної спадщини. У країнах ЄС державний контроль за діяльністю музеїв здійснюється відповідними національними та регіональними органами. Наприклад, у Франції це Міністерство культури Франції, яке відповідає за нагляд та підтримку музеїв, зокрема Національного центру наукових досліджень (CNRS) [15, с. 517].

В Україні музеї фінансуються коштом державного та місцевих бюджетів, а також коштом власних доходів (продаж квитків, сувенірів, проведення платних заходів). Важливим джерелом фінансування є також гранти від міжнародних організацій та при-

ватних спонсорів. У країнах ЄС музеї фінансуються з державних бюджетів, а також через кошти ЄС. Наприклад, програма «Креативна Європа» надає гранти для підтримки культурних проєктів, включаючи музейну діяльність [25]. Крім того, музеї отримують кошти від благодійних фондів та приватних спонсорів й активно співпрацюють з туристичними агентствами, готелями, транспортними компаніями для залучення відвідувачів. В Україні, наприклад, багато музеїв є частиною туристичних маршрутів та програм, що сприяє збільшенню потоку туристів. У країнах ЄС така співпраця також є поширеною практикою. Музеї включаються до туристичних пакетів, що продаються туроператорами, а також співпрацюють з готелями та ресторанами для створення комплексних туристичних пропозицій.

Прикладом в Україні є Національний музей історії України, який активно співпрацює з туристичними агентствами, проводить виставки та наукові конференції, а також Львівська національна галерея мистецтв, що бере участь у міжнародних виставках і реалізує грантові проєкти з ЄС. У країнах ЄС Лувр у Франції є одним з найбільших музеїв світу, який активно співпрацює з туристичними агентствами та проводить численні міжнародні виставки. Британський музей у Великій Британії має безплатний вхід для відвідувачів, отримує фінансування від держави та приватних спонсорів, і співпрацює з міжнародними музеями [26, с. 81].

Транспортні компанії, що надають послуги з перевезення туристів, є важливими суб'єктами туристичної галузі, а їх діяльність регулюється численними правовими нормами, що стосуються безпеки перевезень, якості обслуговування та дотримання екологічних стандартів.

Безпека перевезень є ключовим аспектом діяльності транспортних компаній. В Україні безпека перевезень регулюється Законом України «Про автомобільний транспорт» [27], а також правилами дорожнього руху й ці

нормативні акти визначають вимоги до технічного стану транспортних засобів, режиму праці та відпочинку водіїв, обов'язкових технічних оглядів та страхування. У країнах ЄС безпека перевезень регулюється численними директивами та регламентами. Наприклад, Регламент (ЄС) № 561/2006 встановлює правила щодо часу водіння, обов'язкових перерв та періодів відпочинку водіїв. Також важливим документом є Директива 2006/126/ЄС про водійські посвідчення, яка встановлює вимоги до видачі та поновлення водійських прав [15, с. 563].

Якість обслуговування є важливим аспектом для забезпечення комфортних та безпечних умов перевезення туристів. В Україні якість обслуговування регулюється Законом «Про захист прав споживачів» [28], який встановлює права споживачів на отримання якісних послуг та механізми захисту цих прав. Транспортні компанії зобов'язані забезпечувати комфортні умови перевезення, надавати вірогідну інформацію про послуги та своєчасно реагувати на скарги споживачів. У країнах ЄС якість обслуговування регулюється регламентом (ЄС) № 181/2011, що встановлює права пасажирів у автобусному транспорті, включаючи вимоги до обслуговування осіб з обмеженими можливостями, компенсації за затримки та скасування рейсів [15, с. 611].

Екологічні стандарти відіграють важливу роль у діяльності транспортних компаній. В Україні екологічні вимоги до транспортних засобів регулюються Законом «Про охорону навколишнього природного середовища» [29] та низкою підзаконних актів, що встановлюють вимоги до викидів забруднюючих речовин та енергоефективності транспортних засобів. У країнах ЄС екологічні стандарти для транспортних засобів встановлені Регламентом (ЄС) № 715/2007, який регулює викиди легкових та легких комерційних транспортних засобів (нормативи Євро 5 та Євро 6) [15, с. 613].

Варто зауважити, що в Україні ліцензування транспортних компаній здійснюється

відповідно до Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності» [30], а транспортні засоби підлягають обов'язковій сертифікації відповідно до вимог технічного регламенту. У країнах ЄС ліцензування транспортних компаній здійснюється відповідно до Регламенту (ЄС) № 1071/2009, який встановлює загальні правила для доступу до ринку міжнародних автомобільних перевезень, а сертифікація транспортних засобів проводиться відповідно до вимог директив та регламентів ЄС, що стосуються технічних характеристик та безпеки [15, с. 624].

Слід наголосити, що професійна підготовка водіїв є ключовим аспектом для забезпечення безпеки перевезень. В Україні вимоги до професійної підготовки водіїв регулюються Законом «Про дорожній рух» [31], тобто водії повинні проходити обов'язкове навчання та регулярні курси підвищення кваліфікації. У країнах ЄС професійна підготовка водіїв регулюється Директивою 2003/59/ЄС, яка встановлює вимоги до початкової кваліфікації та періодичного навчання водіїв транспортних засобів [15, с. 629] й директива забезпечує високі стандарти підготовки водіїв та їх професійної компетенції.

Транспортні компанії відіграють важливу роль у розвитку туристичної галузі, забезпечуючи комфортне та безпечне перевезення туристів до місць відпочинку та культурних об'єктів. Дотримання правових норм та стандартів сприяє підвищенню якості обслуговування, що, зі свого боку, покращує загальний туристичний досвід. Високі стандарти безпеки, якості та екологічності сприяють зростанню довіри з боку туристів та збільшенню туристичного потоку.

Тому, адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, є важливою складовою державного управління, спрямованою на забезпечення законності, безпеки та якості обслуговування в туристичному секторі [32, с. 10].

Висновки. Адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, є вагомим складовою розвитку туристичної галузі. Таке регулювання спрямоване на забезпечення високої якості послуг, захист прав споживачів та підтримання конкурентоспроможності суб'єктів туристичного ринку. Однією з основних функцій адміністративного регулювання є встановлення стандартів і норм для суб'єктів, таких як готелі, гіді, музеї та транспортні компанії, що забезпечує уніфікацію послуг і підвищує довіру туристів. Готелі, як основні суб'єкти туристично-рекреаційних послуг, підпадають під різноманітні нормативно-правові акти, які регулюють їх діяльність й це включає ліцензування, стандартизацію, санітарні норми, правила безпеки та захисту прав споживачів. Такі заходи забезпечують відповідність готелів міжнародним стандартам і сприяють підвищенню їхньої привабливості для туристів. Крім того, адміністративний контроль допомагає уникнути недобросовісної конкуренції та зловживань у цій сфері.

Гіді та екскурсоводи також підпадають під дію адміністративно-правових норм, які регулюють їхню діяльність, що охоплює вимоги до кваліфікації, ліцензування та сертифікації, що гарантує високу якість наданих послуг. Таким чином, туристи можуть бути впевнені в професіоналізмі гідів та точності наданої інформації, що є важливим аспектом задоволення потреб туристів і підвищення іміджу туристичних напрямків.

Музеї, як культурні та освітні установи, також підлягають адміністративно-правовому регулюванню й це стосується збереження культурних цінностей, управління експозиціями, забезпечення безпеки відвідувачів і дотримання норм доступності. Регулювання діяльності музеїв сприяє збереженню національної культурної спадщини та забезпечує туристам якісний доступ до культурних і історичних об'єктів. Транспортні компанії, що надають послуги з перевезення туристичного потоку, також підлягають регулюванню, що забезпечує безпеку та комфорт туристів.

тів, є важливими суб'єктами туристично-рекреаційної сфери. Адміністративно-правове регулювання їхньої діяльності включає ліцензування, контроль технічного стану транспортних засобів, дотримання норм безпеки та захисту прав пасажирів, що забезпечує надійність та безпеку транспортних послуг, що є ключовими чинниками для туристів при виборі транспортної компанії.

Узагалі, адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають туристично-рекреаційні послуги, сприяє підвищенню якості

та безпеки послуг, захисту прав споживачів та збереженню культурної спадщини. Таке регулювання є необхідною умовою для сталого розвитку туристичної галузі, підвищення її конкурентоспроможності та задоволення потреб туристів. Завдяки ефективному адміністративному регулюванню, туристично-рекреаційні послуги мають можливість розвиватися відповідно до міжнародних стандартів, забезпечуючи високу якість обслуговування та сприяючи позитивному іміджу країни на міжнародному туристичному ринку.

Анотація

Адміністративно-правове регулювання суб'єктів, що надають характерні та супутні туристично-рекреаційні послуги, є ключовим чинником у забезпеченні якості та безпеки туристичного обслуговування. У статті досліджуються основні принципи та механізми правового регулювання діяльності таких суб'єктів, як готелі, гідів, музеї та транспортні компанії. Автори наголошують на необхідності встановлення чітких стандартів та норм, які забезпечують належний рівень обслуговування та захисту прав споживачів туристичних послуг. Аналізується роль державних органів у контролі за дотриманням цих стандартів, а також обговорюються правові аспекти ліцензування та сертифікації суб'єктів туристичної діяльності. Особлива увага приділяється питанням регламентації діяльності готелів, включаючи вимоги до матеріально-технічного забезпечення, санітарних умов та безпеки. Досліджуються правові акти, що регулюють роботу готельних закладів, та їх вплив на якість надання послуг. Розглядаються питання правової відповідальності готелів за порушення встановлених норм і правил. У статті зазначається, що ефективне правове регулювання сприяє підвищенню конкурентоспроможності готельних послуг на міжнародному ринку. Аналізується адміністративно-правове регулювання діяльності гідів та екскурсиводів, що є важливим елементом туристично-рекреаційних послуг. Автори досліджують вимоги до професійної підготовки гідів, їх атестації та сертифікації, а також питання відповідальності за надання неякісних послуг. Розглядається роль професійних асоціацій у регулюванні діяльності гідів та забезпеченні їхнього професійного розвитку. Музеї, як важливі об'єкти туристичної інфраструктури – підлягають специфічним правовим вимогам та регламентам. У статті аналізуються правові аспекти діяльності музеїв, включаючи питання збереження культурної спадщини, організації виставок та проведення екскурсій. Обговорюються механізми державного контролю та фінансування музейної діяльності, а також питання співпраці музеїв з іншими суб'єктами туристичної галузі. Транспортні компанії, що надають послуги з перевезення туристів, розглядаються з погляду правового регулювання безпеки перевезень, якості обслуговування та дотримання екологічних стандартів. Автори досліджують законодавчі акти, що регулюють діяльність транспортних компаній, та їх вплив на розвиток туристичної галузі. Досліджуються питання ліцензування, сертифікації транспортних засобів та професійної підготовки водіїв. На завершення, стаття підкреслює важливість комплексного підходу до адміністративно-правового регулювання суб'єктів туристично-рекреаційних послуг. Автори роблять висновок, що ефективне правове регулювання сприяє підвищенню якості туристичних послуг, забезпеченню безпеки туристів та сталому розвитку туристичної галузі.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, туристично-рекреаційні послуги, готелі, гіді, музеї, транспортні компанії, ліцензування, сертифікація, якість обслуговування, безпека туристів.

Yavorskyi R.I. Administrative and legal regulation of entities providing distinctive and accompanying tourism and recreational services (hotels, guides, museums, transport companies)

Summary

Administrative and legal regulation of entities providing distinctive and accompanying tourism and recreational services is a key factor in ensuring the quality and safety of tourist services. This article examines the main principles and mechanisms of legal regulation of activities of such entities as hotels, guides, museums, and transport companies. The authors emphasize the need to establish clear standards and norms that ensure an appropriate level of service and consumer rights protection in tourism services. The role of state bodies in monitoring compliance with these standards is analyzed, and the legal aspects of licensing and certification of tourism activity entities are discussed. Particular attention is paid to the regulation of hotel activities, including requirements for material and technical support, sanitary conditions, and safety. The legal acts governing the operation of hotel establishments and their impact on the quality of services are studied. Issues of legal responsibility of hotels for violations of established norms and rules are considered. The article notes that effective legal regulation contributes to increasing the competitiveness of hotel services in the international market. The administrative and legal regulation of the activities of guides and tour guides, which is an important element of tourism and recreational services, is analyzed. The authors examine the requirements for professional training of guides, their certification and accreditation, as well as issues of liability for providing poor-quality services. The role of professional associations in regulating the activities of guides and ensuring their professional development is discussed. Museums, as important objects of tourism infrastructure, are subject to specific legal requirements and regulations. The article analyzes the legal aspects of museum activities, including issues of cultural heritage preservation, exhibition organization, and conducting excursions. Mechanisms of state control and financing of museum activities, as well as issues of cooperation between museums and other entities in the tourism sector, are discussed. Transport companies providing tourist transportation services are considered from the perspective of legal regulation of transportation safety, service quality, and compliance with environmental standards. The authors study legislative acts regulating the activities of transport companies and their impact on the development of the tourism sector. Issues of licensing, certification of vehicles, and professional training of drivers are examined. In conclusion, the article emphasizes the importance of a comprehensive approach to the administrative and legal regulation of tourism and recreational service entities. The authors conclude that effective legal regulation contributes to improving the quality of tourism services, ensuring tourist safety, and the sustainable development of the tourism sector.

Key words: administrative and legal regulation, tourism and recreational services, hotels, guides, museums, transport companies, licensing, certification, service quality, tourist safety.

Список використаних джерел:

1. Chumakova O. Recreational Potential and Regional Differentiation of Tourism Industry Enterprises in the EU. *Journal of Environmental Management and Tourism (JEMT)*. 2018. № 9.08(32). P. 1651–1663.
2. Prada F. The Regulation of State-Owned Maritime Property Concessions for Tourism and Recreational Purposes: The Continuing Conflict Between Italian and European Law. *European Public Law*. 2022. № 28(4). P. 467–486.

3. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: монографія. ІРД НАН України. Львів, 2017. 259 с.
4. Filipiak B., Dylewski M., Kalinowski M. Economic development trends in the EU tourism industry. Towards the digitalization process and sustainability. *Quality & Quantity*. 2023. № 57. Suppl 3. P. 321–346.
5. Pasięka S. R., Kolokolchukova I. V., Morozova O. H., Krushynska A. V., Krasnodied T. L., Popova T. V. The potential of tourist and recreational clusters in European space. *Geo Journal of Tourism and Geosites*. 2021. № 39. P. 1488–1500.
6. Bianchi R. V., Stephenson M., Hannam K. The contradictory politics of the right to travel: mobilities, borders & tourism. *Mobilities*. 2020. № 15.2. P. 290–306.
7. Chychkalyuk T. The Use of Natural and Recreational Areas for Tourism Development: European Experience. *Public policy and economic development*. 2015. № 3. P. 36–47.
8. Саркісян Г. О. Деякі аспекти регулювання туристичної галузі регіону. *Бізнес-інформ*. 2020. № 8. С. 83–87.
9. Santos-Lacueva R., González M., Domingo A. The integration of sustainable tourism policies in European cities. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*. 2022. Vol. 20 № 5. P. 1229–1242.
10. Omelchenko H., Pilipenko S., Moisyeyeva N. Tourism as an innovational project of modern globalization. *Innovative tools for socio-economic systems' development: monograph*. Katowice: Katowice School of Technology. 2019. № 25. P. 229–234.
11. Font X., Torres-Delgado A., Crabolu G., Palomo Martinez J., Kantebacher J., Miller G. The impact of sustainable tourism indicators on destination competitiveness: The European Tourism Indicator System. *Journal of Sustainable Tourism*. 2023. № 31(7). P. 1608–1630.
12. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
13. Державні стандарти України (ДСТУ). 2024. URL: <https://csm.kiev.ua/nd/nd.php?b=1>
14. Про затвердження Державних санітарних норм та правил від 12.05.2010 № 400 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>
15. *The Oxford Handbook of European Union Law*. OUP Oxford; Reprint edition. 2022. 1153 p.
16. Burkaltseva D., Tsohla S., Yanovskaya A., Olga G. U. K., Zharova A., Polskaya S. Analysis of the Functioning of the Tourist and Recreational Industry in Conditions of Restrictions. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. № 3. P. 1902–1914.
17. Про затвердження Положення про Міністерство культури України від 03.09.2014 № 495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2014-п#Text>
18. *The European Qualifications Framework*. 2012. URL: <https://europass.europa.eu/uk/instrumenty-europass/yevropeyska-ramka-kvalifikatsiy>
19. *About the European Federation of Tourist Guide Associations (FEG)*. 1986. URL: <https://www.feg-touristguides.com>
20. Тодьєрішко Е. В. Вітчизняний та закордонний досвід управління туристичним підприємством на основі моделі просторової маршрутизації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 20. С. 52–57.
21. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія. К.: ВПЦ Київський університет, 2013. 395 с.
22. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

23. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини. 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150#Text
24. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
25. Creative Europe. 2013. URL: <https://kreatywna-europa.eu>
26. Домбровська С. М., Помаза-Пономаренко А. Л., Рибальченко Н. П. Туризм і право на нього в контексті гарантування безпеки: монографія. Харків: «Діса плюс», 2022. 272 с.
27. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 № 2344-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
28. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
29. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
30. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
31. Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 № 3353-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
32. Likarchuk N., Andrieieva O., Likarchuk D., Bernatskyi A. Impression marketing as a tool for building emotional connections in the public administration sphere. *Studies in Media and Communication*. 2022. № 10(1). P. 9–16.